

Redaksjonelt

Med litt forsinkelse kommer hermed dobbeltnummeret 03-04/2019. Det har ellers vært underveis lenge idet det ble diskutert kort etter NAF-årskonferansen i Tromsø i 2018, og dermed kort før de nåværende redaktører tok over. Nummeret avspeiler den enorme interessen det er i nordisk og internasjonal antropologi for spenningsfeltet mellom menneske/dyr-relasjoner, såkalt antrozologi, gjentenking av forholdet mellom natur og kultur, diskusjoner omkring begrepet det antropocene, og såkalt 'multispecies ethnography'. Dobbeltnummeret innskriver seg således i en voldsomt stigende mengde av litteratur innenfor disse feltene, hvor norsk og nordisk antropologi likeledes står sterkt, for eksempel med utgivelsen av Heather Anne Swanson, Marianne Elisabeth Lien og Gro B. Weens (red.) bok 'Domestication Gone Wild. Politics and Practices of Multispecies Relations' siste år som, kanskje tilfeldig, men ikke desto mindre betimelig, nettopp anmeldes i dette dobbeltnummeret. Nils Bubandt, en av våre bidragyttere, er en sentral figur internasjonalt omkring disse feltene og er samtidig nylig blitt tilsatt som Professor II i antropologi på Institutt for Samfunnsvitenskap ved UiT. Her er det gjennom de seneste par år blitt opprettet inntil flere kurs på antropologistudiet sentrert omkring ovenstående emner i et samarbeide mellom Bror Olsen, likeledes bidragsyter til nummeret her, Bjørn Arntsen og Peter I. Crawford. Alle tre er, sammen med Bubandt og andre kolleger på instituttet, i ferd med å etablere forskningsgruppen EA:RTH (Ethnographic Action: Researching Transformations of Humans and Environment on a disrupted planet), som er direkte relatert til temaene som blir behandlet i dette nummeret av NAT.

Første artikkel i dette nummeret er nettopp Nils Bubandts seneste bidrag til multispecies-etnografien: *Koralteori, eller hvad koraller kan lære antropologien om multispecies sosialitet*. Bubandts artikkel, basert på feltarbeid i Vest-Papua, demonstrerer dels hvor viktig tverrvitenskapelige perspektiver er i denne type forskning, med dens referanse til marinbiologien, dels hvordan 'multispecies' ikke bare relaterer seg til arter, herunder mennesket, i naturen vis-a-vis kulturen, men hvordan 'koralteorien' kan bidra til en omfattende gjentenking av sosialitet og den millenarisme som er veldig alminnelig i den delen av verden.

Helle V. Goldman & Martin T. Walshs artikkel *Classifying, domesticating and extirpating the Zanzibar leopard, a transgressive felid* er opprinnelig utsprunget av en presentasjon Goldman hadde på årskonferansen i Tromsø i 2018 og bidro sterkt til de første ideene til dette dobbeltnummeret. Med utgangspunkt i studier av leoparder, som tilsynelatende slett ikke hører til der, på øya Unguja i Zanzibars skjærgård, er artikkelen et viktig bidrag og casestudie relatert til spørsmålet om domestisering av dyr og relasjonen mellom ville og tamme dyr og kjæledyr og andre dyr, herunder hva det er lov å spise eller ikke. Leoparden, som er en truet art, er (kanskje for sent) i ferd med å oppnå status som et dyr med potensielt gagn for befolkningen.

De fleste nordmenn, selv de som ikke selv fisker, kjenner sikkert veldig godt fiskene laks og ørret og mange steder også røye, som finnes i innsjøer til fjells, men hvor mange kjenner mon til den 'merkelige', på flere måter, fisken sjørøye, som Bror Olsen skriver om i artikkelen *Sjørøya og fortellinger i levende landskap*. Fortellingene Olsen tar utgangspunkt i, de fleste fra hans omfattende feltarbeider i Troms og Finnmark og de fleste innsamlet i samiske lokalsamfunn, viser hvordan sjørøye er relatert til landskaps- og naturforståelse, som igjen er relatert til spørsmål om helliggjøring. Artikkelen er også et bidrag til en forståelse av dyr, i dette tilfelle altså sjørøye, ikke bare som art, men også som individ, dokumentert gjennom flere fortellinger og fiskeberetninger som klart skjelner mellom enkeltindivider.

Det er en opplagt sammenheng imellom de siste to artiklene, da de er utsprunget av det samme filmbaserte forskningsprosjektet i Extremadura i Spania, som gjennomføres av artiklenes to forfattere, begge fra NTNU i Trondheim, og Peter I. Crawford ved UiT. Prosjektet vedrører den iberiske grisen og produksjonen av den luksuriøse såkalte sortfotsskinke (*pata negra*). Jan Ketil Simonsens artikkel *Skogsbeitets konge, 100% naturlig og menneskets respektfulle hånd: Om industrialiseringen av iberisk svinekjøtt og kulturelle konfigureringer av grisen og eikeskogsbeitene i sørvestlige Spania* berører, som flere artikler i dette nummeret, spørsmålet om domestisering av dyr, i dette tilfelle spesifikt den iberiske grisen og betydningen av eikeskogsbeitene i denne sammenheng. Simonsen inndrar i sin analyse den enorme betydningen visualiseringen av grisen i eikeskogen har for markedsføring og branding av skinkeproduktene, ikke minst ved bruken av internett til dette. Lorenzo Cañas Botos, i sin artikkel, *Race and Process. Certifying Iberian Pigs and Invisibilizing Humans*, viser til den enorme betydning klassifisering og sertifisering har i produksjonsprosessen av skinke fra den iberiske grisen. Hans hovedpoeng, som er et hovedpoeng i hele prosjektet, er hvordan sertifiseringen og klassifiseringen, som vektlegger det 'naturlige' i grisenes liv, samtidig usynliggjør de ting menneskene, dvs. svinebøndene, aktivt gjør i hele den prosessen som for størstepartens vedkommende er alt annet enn 'naturlig', i alle fall når man ser på den mer industrialiserte produksjonen.

Vladislava Vladimirova fra universitet i Uppsala har også skrevet en artikkel til dette temanummeret, om reinsdyrnæringen blant urfolk i Russlands sirkumpolare områder, men på grunn av plassmangel utgis denne i neste årgang av NAT.

Vi vil gjerne slutte med en kort forklaring angående språk samt et lite nødrop. Hva det første angår kan lesere foranlediges til å tro at redaktørene er i ferd med å endre Norsk antropologisk tidsskrift til å være engelskspråklig. Her må vi med det samme forsikre at dette ikke er tilfellet. Det er på flere måter tilfeldig at to av fem artikler, det vil si nesten halvparten, er på engelsk. For det første skal det nevnes at det er helt i tråd med forlagets regler for tidsskrifter som primært blir utgitt på norsk (eller svensk og dansk), hvor det aksepteres at opp til en tredjedel av en årgangs artikler er på engelsk. For det andre har forlaget, redaksjon og forfattere ikke umiddelbar tilgang til økonomiske ressurser til oversettelse av artikler, som under alle omstendigheter normalt også vil forsinke produksjonsprosessen betydelig. Endelig vil vi som redaktører gjerne minne om at vi i Norge og Norden har veldig mange særdeles dyktige utenlandske antropologer, som ikke nødvendigvis ennå har lært seg et av de nordiske språkene på et nivå som gjør dem i stand til å skrive en akademisk artikkel. I tilfellene her fant vi det som argument nok for å inkludere artiklene deres på originalspråket.

Vi skal som redaktører være de første til at å beklage en forsinkelse av et nummer, selv om årets første to numre begge kom ut i tide. I dette tilfellet er en av de vesentligste årsakene imidlertid også grunnen til vårt lille nødrop. Det har vært meget vanskelig å få fagfellebedømmere til å ta på seg jobben, og uten å sjekke i detaljer har vi nok sammenlagt kontaktet

langt over femti kolleger alene til artiklene til dette nummeret. Når vi nå har et system som er basert på fagfellebedømmelse er vi, uansett om vi er enige med systemet eller ei, avhengige av velvillighet og oppofring fra kolleger. Det langt vanligste svar fra kolleger som sier nei til å bedømme manuskripter, er at de ikke har tid, fordi de har det for travelt. Til dette må vi bare si, at det har vi også ... alle.

Avslutningsvis kan vi ikke bare bekrefte at Tom Bratrud og Tuva Beyer Broch, begge fra sosialantropologisk institutt i Oslo, vil opptre som gjesteredaktører av et tematisk dobbelt-nummer om «hjem» neste år, men at arbeidet med dette allerede er godt i gang, og at vi/de har fagfellebedømmerne på plass, men glem ikke bort nødropet av den grunn! Arbeidet med et temanummer om «etikk» er også påbegynt, så vi regner allerede nå med at vi kan holde tidsplanen for neste årgang, og at stort sett alle artiklene blir på norsk!

Tromsø og Oslo, desember 2019

Peter I. Crawford og Ada I. Engebrigtsen